

(๑) สักกายทิฏฐิ คือ ความเห็นผิดหรือความเข้าใจผิดว่า "จิตใจ" ของเรานี้เป็นอิตตา (คือเป็นตัวตนของเราจริงๆที่เป็นอมตะที่จะไปเกิดเป็นตัวเราขึ้นมาใหม่ได้อีกเรื่อยไปเมื่อร่างกายตายไปแล้ว)

(๒) วิจิจฉา คือ ความลังเลสงสัยในพระพุทธเจ้า ว่ามีอยู่จริงหรือไม่?, ในพระธรรม ว่าดับทุกข์ได้จริงหรือไม่?, ในพระอริยสงฆ์ ว่ามีจริงหรือไม่?

(๓) สิลพตปรามาส คือ การปฏิบัติศีล-สมาธิ-ปัญญาที่ผิดจากจุดประสงค์ที่แท้จริง (คือการปฏิบัติที่มงาย ไม่ได้ปฏิบัติเพื่อดับทุกข์)

(๔) กามราคะ คือ ความติดใจในสุขเวทนาจากกามารมณ์หรือสิ่งที่น่ารักน่าใคร่ โดยมีเรื่องเพศตรงข้ามเป็นกามารมณ์ชนิดสูงสุด

(๕) ปฏิกษะ คือ ความรู้สึกขัดเคืองใจเล็กน้อยต่อทุกขเวทนาทั้งหลาย

(๖) รูปราคะ คือ ความติดใจในสุขเวทนาจากสิ่งที่เป็นรูปหรือวัตถุที่ไม่ใช่กามารมณ์

(๗) อรูปราคะ คือความติดใจในสุขเวทนาจากสิ่งที่ไม่ใช่รูป (คือจากเกียรติยศ ชื่อเสียง ฯ)

(๘) มานะ คือ ความถือตัวเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่น (คือถือว่าเหนือกว่าเขาบ้าง, เสมอเขาบ้าง, ต่ำต้อยกว่าเขาบ้าง)

(๙) อุทธัจจะ คือความฟุ้งซ่านเล็กน้อยแล้วทำให้จิตไม่สงบตั้งมั่นเป็นสมาธิ

(๑๐) อวิชชา คือ ความรู้ผิดว่ามีตนเอง (ความรู้สึกว่าจิตนี้คือตัวเรา)

ถ้าปุถุชนดีและพอจะมีสติปัญญาอยู่บ้าง ได้ฟังคำสอนที่แท้จริงของพระพุทธเจ้าแล้วเกิดดวงตาเห็นธรรม จนทำลายสังโยชน์นั้นห้าบาท ๓ ตัวแรกคือ สักกายทิฏฐิ, วิจิจฉา, สิลพตปรามาสได้ ปุถุชนนั้นก็จะเป็นพระอริยบุคคลชั้น โสดาบัน ที่หมายถึง ผู้ที่เริ่มเข้าสู่กระแสนิพพาน ซึ่งพระโสดาบันนี้ก็จะยังผลอสติจนเกิดความทุกข์ขึ้นมาได้บ่อยๆ แต่ไม่นานก็จะกลับมามีสติและดับทุกข์ได้ (ชั่วคราว)

๗. ความเห็นที่ถูกต้องเป็นอย่างไร?

ถ้าเราจะพิจารณาร่างกายและจิตใจของเราอย่างละเอียดลึกซึ้งตามความจริงแล้วเราก็จะพบ "ความจริง" ว่า ร่างกายและจิตใจของเรานั้นมันมีลักษณะ ๓ ประการ อันได้แก่

(๑) อนิจจัง ที่แปลว่า ไม่เที่ยง, ไม่เป็นอมตะ คือหมายถึงว่าทั้งร่างกายและจิตใจของเรานั้น มันไม่ได้เป็นอมตะหรือสามารถตั้งอยู่ตลอดไปชั่ววันรันคร โดยไม่แตกสลายหรือตาย (คำว่าตายนิยมใช้กับร่างกาย) หรือดับหายไป (คำว่าดับนิยมใช้กับจิต) เพราะร่างกายของเรานี้เมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว มันก็กำลังไหลไปๆหรือกำลังมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และสุดท้ายไม่ช้าก็เร็ว ร่างกายของเรานี้ก็ต้องแตกสลายและดับหายไปอย่างแน่นอน

ส่วนจิตของเรานี้ก็ไม่ต่างอะไรกับร่างกาย คือเมื่อมันเกิดเป็นจิตใจ (คำว่าจิตหรือใจนี้หมายถึงสิ่งที่รู้สึกนึกคิดได้) ขึ้นมาแล้ว มันจะไม่สามารถตั้งอยู่ (คือมีความรู้สึกนึกคิดว่าเป็นตัวเรา) ได้ตลอดไปได้ เพราะเมื่อเวลาที่ร่างกายอ่อนเพลียมากๆ ก็จะทำให้จิตใจเกิดความอ่อนล้าและจะดับหายไปทันที (คือหลับสนิทและไม่ฝันหรือสลบไม่รู้สึกรู้ตัว) แต่เมื่อร่างกายได้รับการพักผ่อนมากๆแล้ว มันจึงจะปรุงแต่งให้เกิดจิตใจขึ้นมาได้ใหม่อีก ซึ่งจิตใจเก่าที่ดับไปแล้วกับจิตใจใหม่ที่เกิดขึ้นมาใหม่นี้ แม้มันจะมีความจำได้เหมือนเดิม แต่มันก็ไม่ใช้จิตใจเดิมแล้ว และสุดท้ายเมื่อร่างกายตายหรือสมองเสียชีวิต จิตใจนี้ก็จะดับหายไปอย่างถาวร ไม่สามารถเกิดขึ้นมาใหม่ให้มีความรู้สึกตัวว่าเป็นตัวเราได้อีกต่อไป

(๒) ทุกขัง ที่แปลว่า ทน, ทนได้ยาก คือหมายถึงว่า ทั้งร่างกายและจิตใจของเรานี้เมื่อมันเกิดขึ้นมาแล้ว มันจะมีแต่ความไม่สุขหรือสบายอย่างแท้จริงเลย เพราะมันจะมีแต่ความยากลำบากในการดำรงอยู่ตลอดเวลาไม่มากนักน้อย คือบางเวลามันก็จะมีภาวะ